

PRAVNI TEMELJI DELOVNIH IN SOCIALNIH RAZMERIJ

The Legal Aspects of Labour and Social Relations

VODOVNIK, Zvone. Pravni temelji delovnih in socialnih razmerij. Ljubljana: IUS Software, GV Založba, 2014. 350 str., ISBN 978-961-247-290-0

The book »The legal aspects of labour and social relations« by dr. Zvone Vodovnik (and co-authors: S. Bohinc, N. Brezovar, M. Hladin, K. Krapež, L. Tičar) contains the theory and the applicable law in this area in the Republic of Slovenia. The book deals in detail with the norms, relating to labor relations (both individual and collective), and labor disputes. In the second part, the author treated the theory of social security (as defined under the Convention 102 of the ILO), regulation fo unemployment, pension and disability insurance, health insurance, social care, parental care and family benefits. The book gives an excellent insight into the system of labour law and social security, in force in the Republic of Slovenia.

Profesor dr. Zvone Vodovnik v svojem novem knjižnem delu z naslovom »Pravni temelji delovnih in socialnih razmerij« zajema celotno problematiko delovnega prava in socialnega prava, torej ureditve delovnih razmerij (tako individualnih kot kolektivnih), kakor tudi posebne ureditve za javne uslužbenke, pa tudi delovne spore. Avtor dr. Zvone Vodovnik že v začetku omenja, da so pri pripravi gradiva za »Pravne temelje delovnih in socialnih razmerij« sodelovali tudi mag. Saša Bohinc, mag. Nejc Brezovar, mag. Marija Hladin, mag. Katarina Krapež in dr. Luka Tičar.

Po uvodnem poglavju, kjer opredeli terminologijo in načela, ki vodijo tudi zakonodajalce (tako pri nas kot v tujini) pri zakonski ureditvi tematike dela in zaposlovanja, se v drugem poglavju - z naslovom »Delovno in socialno pravo, ustava in pravni podsistemi« - osredotoči na glavne zakonske temelje pravne ureditve. Obravnava določila ZDR-1 (Ur. l. RS, št. 21/13 (78/13 popr.)), Ustave RS (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06 in 47/13) ter vrste hierarhično nižjih pravnih virov iz tega področja.

V obsežnem poglavju, ki se nanaša na samo temeljno področje delovnega

prava, avtor obravnava tako ureditve, ki se nanašajo na delavce kakor tudi na delodajalce, ter najprej opredeli, kdo so vsi tisti, ki jih zajema ureditev. Gre torej za vse zaposlene, za katere ni to s posebnim zakonom določeno drugače (kot npr. za pomorščake), tudi za delovna razmerja mobilnih delavcev.

Pri določilih Ustave RS posebej opozori na določilo, da je RS pravna in socialna država (2. člen), določilo o svobodi dela (49. člen), o pravici do socialne varnosti (50. člen), pravici do zdravstvenega varstva (51. člen) in podobno.

V tretjem poglavju z naslovom »Pravna ureditev individualnih delovnih razmerij« avtor podrobno obdela – po sistematiki urejanja te tvarine v ZDR-1 – celotno ureditev, od sklepanja in sklenitve POZ, pa vse do prenehanja POZ. Tako pojasni že na začetku prepoved diskriminacije in povračilnih ukrepov v času trajanja delovnega razmerja, prepoved spolnega in drugega nadlegovanja ter trpinčenja na delovnem mestu, odškodninsko odgovornost delodajalca in denarno odškodnino ter splošne akte delodajalca.

Avtor obdela tudi pogodbo o zaposlitvi za določen in za nedoločen čas, opozori na uporabo splošnih pravil civilnega prava, na možnosti ničnosti in izpodbojnosti pogodbe o zaposlitvi, ter uveljavljanje izpodbojnosti. Pri obravnavi strank pogodbe o zaposlitvi posebej obravnava delodajalce – pravne osebe ter (s strani delavca) sposobnosti za sklenitev pogodbe o zaposlitvi. Največji pomen pa je dan sestavinam pogodbe o zaposlitvi, v skladu z določili 31. člena ZDR-1. Podrobno so obdelana tudi obveznost obveščanja delavca, prepoved škodljivega ravnanja ter obveznost varovanja poslovne skrivnosti. Pri obveznosti delodajalca do plačila avtor dodatno vključi še druge pravne vire, ki se nanašajo na to tematiko. Zelo podrobno je obdelano tudi poglavje o prenehanju pogodbe o zaposlitvi, tako s potekom časa, s smrtjo ene stranke, s sporazumom, z redno ali izredno odpovedjo, s sodbo sodišča, ali pa samem zakonu, ter v drugih primerih, ki jih določa zakon.

V četrtem poglavju avtor obravnava kolektivna delovna razmerja, ter obdela tematiko kolektivnih pogodb, participacijo ter stavke. Izjemno podrobno obdela zlasti stavke, tako opredelitev, kakor tudi vrste stavk in njihove posledice za udeležence.

V petem poglavju zelo podrobno obdela ureditev za javne uslužbenke, torej posebno ureditev, ki ima svoje temelje v Zakonu o javnih uslužbencih (ZJU), Ur. l. RS, št. 56/2002 (s spremembami). Glede na relativno veliko število zaposlenih tudi v javnem sektorju je podrobnost v avtorjevem delu zelo ustrezna.

V šestem poglavju obravnava avtor delovne spore tako glede same definicije delovnih sporov, načina obravnave, posebnih sodišč za delovne in socialne spore, pa tudi možnost reševanja teh sporov pred evropskimi sodišči. Prav zadnje navedeno je zelo ustrezno, saj tudi iz naše države ta sodišča prejemajo vedno več spornih primerov.

V drugem delu z naslovom »Pravni temelji socialnih razmerij« avtor obravnava najprej družboslovne in pravne vidike socialne varnosti. Opredeli posamezne sisteme socialne varnosti ter notranje in zunanje vire socialne varnosti.

V drugem poglavju tega dela so obravnavana načela socialne varnosti, kjer se zlasti osredotoči na načelo vzajemnosti in družbene solidarnosti, ki je v današnjem času predmet zelo različnih interpretacij.

V tretjem poglavju (trg dela, zaposlovanje in zavarovanje za primer brezposelnosti) obravnava aktualno tematiko trga dela, zaposlovalnih razmerij in vloge države pri tem. Pojasni pojem in vsebino aktivne politike zaposlovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti ter opredeli pravice brezposelnih oseb.

V četrtem poglavju predstavi sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v petem sistem zdravstvenega zavarovanja ter v šestem socialno varstvo (torej sistem, ki temelji na ideji pomoči, ne pa na upravičenju).

V sedmem poglavju je opredeljena ureditev starševskega varstva in družinskih prejemkov, tako starševski, porodniški in očetovski dopust, dopust za nego in varstvo otroka, posvojiteljski dopust, ter vse razne možne denarne dajatve (pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino in podobno).

Sledi podrobna navedba literature, tako domačih kakor tudi tujih avtorjev, mednarodnih konvencij (zlasti Konvencij Mednarodne organizacije dela) in drugih virov.

PRAVNI TEMELJI DELOVNIH IN SOCIALNIH RAZMERIJ so trenutno na trgu slovenske pravne literature edini povsem aktualizirani vir, ki obravnava tako delovno pravo kot tudi socialno varnost. Knjiga je odličen učni pripomoček študentom prava (pa tudi drugih fakultet), ter izjemno zanimivo branje za vse praktike, ki se ukvarjajo s področjem delovnega prava in socialne varnosti v Sloveniji. Gre namreč za zelo ustrezno kombinacijo teorije in prakse (zakonodaje s tega področja), kar bo gotovo koristilo tudi strokovnjakom pri vsakodnevnem delu.

Delo z letnico 2014 je izšlo pri GV Založbi ter ga lahko priporočamo najširši javnosti, ki se zanima (oz. se ukvarja) s tematiko delovnega prava in socialne varnosti.

Mitja Novak*

* Mitja Novak, doktor pravnih znanosti, upokojeni profesor, direktor Inštituta za delo pri Pravni fakulteti v Ljubljani

Mitja.novak@pf.uni-lj.si

Mitja Novak, PhD, Director at the Institute for Labour Law at the Faculty of Law, University of Ljubljana